

(יח) עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאַלמָנָה וְאַהֲבֵה גֵר לְתֹת לוֹ לֶחֶם וְשִׁמְלָה:
(יט) וְאַהֲבַתְּם אֶת־הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:

שמות פרק כב פסוק כ ②

וְגֵר לֹא־תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי־גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:

רמב"ן שמות פרק כב פסוק כ ③

והנכון בעיני כי יאמר, לא תונה גר ולא תלחצנו ותחשבו שאין לו מציל מידך, כי אתה ידעת שהייתם גרים בארץ מצרים וראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אתכם ועשיתי בהם נקמה, כי אני רואה דמעת העשוקים אשר אין להם מנחם ומיד עושקיהם כח, ואני מציל כל אדם מיד חזק ממנו. וכן האלמנה והיתום לא תענו כי אשמע צעקתם, שכל אלה אינם בוטחים בנפשם, ועלי יבטחו. ובפסוק האחר הוסיף טעם ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים (להלן כג ט). כלומר, ידעתם כי כל גר נפשו שפלה עליו והוא נאנח וצועק ועיניו תמיד אל ה' וירחם עליו כאשר רחם עליכם, כמו שכתוב (לעיל ב כג)² ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה. כלומר לא בזכותם רק שרחם עליהם מן העבודה:

רמב"ם הלכות דעות פרק ו' ④

הלכה ד

אהבת הגר שבא ונכנס תחת כנפי השכינה שתי מצות עשה, אחת מפני שהוא בכלל ריעים ואחת מפני שהוא גר והתורה אמרה ואהבתם את הגר,

⑤ * 310 313 ק

ה. ומדברי הרמב"ן בפירושו על התורה היה נראה דטעם אהבת הגר הוא כי קרוב השם לנשברי לב, ועל פי דרכו הוא מפרש בזה סיומא דקרא כי גרים הייתם בארץ מצרים. והרמב"ם אשר בספר המצות מצוה ר"ז כתב להדיא שטעם אהבת הגר הוא מפני שנכנס תחת כנפי השכינה בודאי שיש לעיין טובא כיצד מתפרש לפי דעתו סיפא דקרא כי גרים הייתם בארץ מצרים. עד כאן ממאמר ח'.

ו. ועכשיו נראה להוסיף בה דברים ולפרש סיומא דקרא דכי גרים הייתם בארץ מצרים גם לדעתו של הרמב"ם. דנהי דלדעתו של הרמב"ם אהבת הגר היא אהבת המעלה שנכנס תחת כנפי השכינה מכל מקום גם עובדת הנרות נכנסת בכלל המעלה המחייבת את האהבה. כלומר, דהמעלה המחייבת את אהבת הגר איננה רק בזה שנכנס תחת כנפי השכינה גרידא אלא מפני שמעשיו מוכיחים עליו שבכדי להיות נמצא תחת כנפי השכינה כדאי הוא בעיניו להיות נפרד מכל אשר לו ולהיות כל ימיו במצב של גרות. ומעלתו של הגר המחייבת אותו לאהב אותו הוא מפאת שהוא החליף את מצב התושב במצבו של הגר בכדי להמצא תחת כנפי השכינה.

ז. וזו היא מעלתם של ישראל במצרים שבכדי להמצא תחת כנפי השכינה לא היו נעשים תושבים במצרים והיו שם במצב של גרות. זה הוא פירושא דקרא לשיפתו של הרמב"ם: דמשום דאתם בעצמכם הייתם גרים במצרים וזו היתה מעלתכם שבשביל קדושת ישראל לא נעשיתם שם לתושבים לכן חנכם מחוייבים להעריך מעלה זו עצמה באדם המתגיר שמשום קדושת ישראל הוא נחפץ מתושב לגר.

6

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר יקוק אלהיך
לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבתך:

דברים פרק ט פסוק ה

7

לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לגשת את ארצם לרשת את ארצם לרשתו הגוים האלה יקוק
אלהיך מורישים מפניך ולמען הקים את הדבר אשר נשבע יקוק לאבתך לאברהם
ליצחק וליעקב:

דברים פרק ז פסוק א

8

כי יביאך יקוק אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים
מפניך החתי והגרששי והאמרי והכנעני והפריזי והחוי והבוסי שבעה גוים רבים
ועצומים ממך:

אור החיים דברים פרק ז פסוק יב

9 *

לך את הברית וגו'. קשה שמדבריו כאן משמע שאחר שישמעו וישמרו ויעשו כל המשפטים בזה
יזכו לשמור להם הבטחתו, וממה שאמר בפרשה זו עצמה (ט' ה') לא בצדקתך וגו' כי ברשעת וגו'
ולמען הקים וגו' זה יגיד שהגם שאין להם צדקה בהכרח שיקיים ה' את השבועה וזה לך האות כי
לא בצדקתו בא וירש מה שירש, ואולי כי כניסתם לארץ היתה בשביל שבועת האבות ותנאי הוא
הדבר אם ישמרו ויעשו ישמור ה' המתנה לעולם ועד, והוא אומר כאן ושמר ה', ואם לא ישמרו
תהיה קיום השבועה בזמן המועט שנכנסו לארץ וישלחם לנפשם:

עוד יתבאר על זה הדרך לפי שהבטחת אברהם מצינו שאמר לו שני הבטחות א' להוציאם ממצרים
ויביאם אל ארץ כנען דכתיב (בראשית ט"ו י"ד) ואחרי כן יצאו ברכוש גדול ודור רביעי ישובו הנה, ב'
לתת לו מנהר מצרים עד נהר פרת ועשרה אומות, והן עתה הגם שלא היו צדיקים כמצטרך כאומר
לא בצדקתך וגו' אף על פי כן קיים ה' לבניהם הבטחה ראשונה שהוציאם ממצרים והביאם אל
הארץ והנחילים שיעור המספיק, והלא תמצא שאפילו שיעור הצריך להם לא נחלו שהרי בני יוסף
עומדים וצווחים שלא הספיקם נחלתם (יהושע י"ז), הרי שעדיין לא הגיעה לידם הבטחת מנהר
מצרים עד נהר פרת ועשרה אומות, לזה אמר משה עקב תשמעון וגו' ושמר ה' וגו' את
הברית וגו' פירוש לתת מנהר מצרים ועשרה אומות בשלימות:

דברים פרק יא פסוק כב

10

כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה לאהבה
את יקוק אלהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו:

שם משמואל דברים פרשת ראה שנה תרע

11 *

שנת תר"ע

במד"ר (פ' ד' סי' ד') שמור תשמרון וגו', מהו את כל המצוה הזאת, אמר ר' לוי זו קריאת שמע,
רבנן אמרי זו השבת שהיא שקולה כנגד כל המצוות שבתורה:

הנה ק"ש היא קבלת עול מלכות שמים באהבה וצריכה כוונת הלב, והיינו שמסלק את עצמו מכל
עניני עוה"ז וחמדת שעשועיו רק לדבק א"ע באהבת השי"ת. ובאמת זו כלל התורה, כי כל מצוות
התורה הן עצות מרחוק לדבק א"ע לשמים כמ"ש הזוה"ק תרי"ג מצוות הן תרי"ג עיטין דאורייתא,
היינו שהכל הוא עצה לבוא אל התכלית, והתכלית היא הדביקות, וזו דביקות ממטה למעלה. וז"ש
כל המצוה הזאת זו ק"ש שענינה הוא כלל כל המצוות כולן, וחד אמר זו שבת ששבת היא קביעא
וקיימא, והקדושה באה מלמעלה למטה והאדם צריך להשתדל רק, שיהי' כלי מוכשר לקבל, והוא
כעין כלל כל המצוות כולן, שיקדש אדם את כל רמ"ח אבריו ע"י רמ"ח מ"ע להיות כלי לשרות עליו
שם ה':

וז"ש במדרש ששבת היא שקולה כנגד כל המצוות שבתורה, שתכלית כולן היא להשיג קדושה
מלמעלה למטה, וכעין זה היא שבת. וזה הוא עיקר מחלוקתם דר' לוי סובר דעיקר התכלית הוא
להיות האדם דבוק בשם השי"ת, ורבנן סברי דעיקר התכלית הוא מה שנותנין לו מן השמים: